

REVISIONSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2011 rd

Statsrådets redogörelse om justerade ramar för statsfinanserna 2012—2015

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 Statsrådets redogörelse om justerade ramar för statsfinanserna 2012—2015 (SRR 1/2011 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten kan lämna utlåtande till finansutskottet om de så önskar.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- generaldirektör, juris doktor Tuomas Pöysti, ledande effektivitetsrevisor Vesa Koivunen och ledande effektivitetsrevisor, ekonomie doktor Heidi Silvennoinen, Statens revisionsverk, riksdagen

- finansråd Jarmo Väisänen, statsrådets kansli, avdelningen för ägarstyrning
- finansråd Heikki Soltila, lagstiftningsråd Seppo Tanninen och konsultativ tjänsteman Markku Puumalainen, finansministeriet
- trafikråd Riitta Viren och controller Marja Heikkinen-Jarnola, kommunikationsministeriet
- generaldirektör Juhani Tervala, Trafikverket
- ledande rådgivare Jarmo Kontulainen, Finlands Bank
- verkställande direktör Heikki Niemeläinen, Kommunernas garanticentral.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av VR-Group Ab.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Revisionsutskottet behandlade i ett betänkande (ReUB 10/2010 rd — B 21/2010 rd) från februari 2011 bl.a. ramförfarandet som ett finanspolitiskt verktyg, förfarandet mot bakgrund av riksdagens finansiella och lagstiftande makt, insyn i och faktaunderlag för förfarandet, statsfinanserna utanför budgeten, trafikinvesteringar, skatte- stöd och ramarnas flexibilitet. Till grund för behandlingen låg en 222-sidig särskild berättelse från Statens revisionsverk: Effekterna av ramförfarandet i statsfinanserna som verktyg för

hantering av finanspolitiken. Berättelsen, som omfattade hela valperioden, följde OECD:s rekommendationer och var en extern utvärdering av finanspolitiken. Den är den första i sitt slag.

Utskottet konstaterade följande utifrån berättelsen: "Hos oss svarar finansministeriet för beredningen av ramförfarandet och det är också nästan bara ministeriet som haft ansvar för att ramförfarandet följs och att utfallet bevakas och utvärderas. Den offentliga debatten om efterlevnaden av de finanspolitiska reglerna och måluppfyllelsen framhäver enligt Internationella va-

lutafonden IMF och OECD betydelsen av en extern utvärdering och öppenhet över lag. Ramförfarandet är i likhet med andra styrmedel förenat med en risk att styruppgiften misslyckas. Efter som ramförfarandet har stor statsfinansiell och samhällelig betydelse ser revisionsutskottet det som viktigt att det regelbundet utvärderas av en extern revisor.”

Riksdagen har konstitutionell rätt att få riktig och tillräcklig information om alternativ och grunder för finanspolitiska beslut. Faktaunderlaget för och beredningen av finanspolitiska beslut samt finanspolitikens resultat och samhällseffekter hör också till den parlamentariska kontrollen av statsfinanserna. Öppenhet och insyn hänger också samman med att riksdagens finansiella makt ska säkras. I riksdagens finansmakt ingår dessutom befogenheter att övervaka och bedöma hur de offentliga finanserna sköts och utfallet.

Betänkandet blev klart i slutet av den förra valperioden och granskade ramförfarandets funktion ur flera olika synvinklar, och revisionsutskottet vill understryka att betänkandet och revisionsberättelsen fortfarande är aktuella och nyttiga. Riksdagen godkände ställningstagandet i betänkandet den 1 mars 2011. Det innehöll följande sju punkter:

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att faktaunderlaget, öppenheten och insynen när det gäller ramarna för statsfinanserna ska förtydligas och förbättras. Faktaunderlaget för ramarna måste ge riksdagen bättre förutsättningar att fatta beslut om ramarna och beakta att de följs och att målen fullföljs.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen separat för varje fond bedömer om de nödvändiga krav som avses i 87 § i grundlagen fortfarande finns för att organisera verksamheten och finansieringen i form av fonder utanför budgeten.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att omstrukturera ramförfarandet så att det införs en mekanism som möjliggör lönsamma trafikinvesteringar som återbetalar sig och halvtidsöversyner av dessa.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen undersöker om skattestöden bör ingå i ramförfarandet.

det. Exempelvis är det motiverat att besluta om totalbeloppet på skattestöden som en del av de finanspolitiska reglerna.

5. Riksdagen förutsätter, för att säkra hållbarheten i kommunalekonomin, att regeringen i ramarna för statsfinanserna skriver in en bindande gräns för hur mycket utgifter som staten under ramperioden får påföra kommunsektorn genom lagstiftning och andra åtgärder.

6. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att flexibiliteten i ramarna ökas så att anslagen kan disponeras bättre inom och mellan olika förvaltningsområden.

7. Riksdagen förutsätter att regeringen i statens bokslutsberättelse för 2011 rapporterar hur de frågor som nämns i punkterna 1—6 har åtgärdats.

Revisionsutskottet vill dessutom fästa finansutskottets uppmärksamhet på finansieringen av investeringsprojekt genom statsbolag. Statsbolagen har använts bl.a. för att finansiera investeringsprojekt när behövlig finansiering inte har kunnat anvisas i ramarna. Så gjorde man när det gällde att finansiera ombyggnadsprojektet på banan Uleåborg—Seinäjoki, där VR betalade 56,2 miljoner euro av kostnaderna för byggprojektet, trots att staten är banhållare. Dessutom finansierade VR tre andra banprojekt (Kotolahti, bangården i Vaara, Tammerfors—Orivesi). Det är med avseende på ramförfarandets bindande verkan och öppenhet motiverat att de uppgifter som ligger inom den statliga budgetekonomin finansieras genom den vinstutdelning som intäktsförs i budgeten och inte som egen utgift för bolaget. Enligt utskottets mening försämrar det tillämpade förfarandet insynen i de ekonomiska förbindelserna mellan staten och bolagen, och dessutom är det redovisningsmässigt problematiskt. Vidare anser utskottet att det finns en risk för att konkurrenskraften för bolag som fungerar enligt företagsekonomiska principer och bolagets möjligheter att investera försämrats. Samtidigt ökar risken för företagsekonomiska svårigheter till följd av det tillämpade förfarandet.

Under sakkunnigutfrågningen framkom det också hur mycket skattebetalarna måste betala för kortsiktiga och inkonsekventa beslut i fråga

om trafikinvesteringar. När finansiering och genomförande styckas upp i flera etapper uppstår osäkerhet och det blir svårare att planera, konkurransupphandla och genomföra arbetet. Enligt en kalkyl från Trafikverket skulle det ha gått att samhällsekonomiskt spara cirka 200 miljoner euro inom banprojektet Uleåborg—Seinäjoki, om det hade genomförts effektivt. Nu uppskattas kostnaderna uppgå till 860 miljoner euro. Utskottet har redan tidigare upprepade gånger uppmärksammat de fortsatta problemen med

finansieringen av trafikinvesteringar (bl.a. ReUB 1/2008 rd — B 6/2008 rd, B 10/2008 rd och ReUB 3/2010 rd — SRR 2/2010 rd) och understryker nu vikten av långsiktighet när det gäller att fatta beslut om sådana investeringar.

Ställningstagande

Revisionsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 27 oktober 2011

I den avgörande behandlingen deltog

Sauli Ahvenjärvi /kd
ordf. Tuija Brax /gröna
medl. Sirkka-Liisa Anttila /cent
Olli Immonen /saf
Eero Lehti /saml
Mika Lintilä /cent

Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Matti Saarinen /sd
Kari Tolvanen /saml
Erkki Virtanen /vänst
ers. Heikki Autto /saml
Kauko Tuupainen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Salminen.